

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд на тема „Алтернативи за трансформация на изпълнителната власт на Ислямска република Афганистан” на докторанта на самостоятелна подготовка при катедра „Администрация и управление” на ВСУ „Черноризец Храбър” Станчо Димитров Димитров.

Станчо Димитров Димитров е зачислен за докторант на самостоятелна подготовка към факултет „Международна икономика и администрация” при Варненски свободен университет „Черноризец храбър”. Определен е срок на обучение 3 години (считано от 08.02.2011г. до 08.02.2014г.) Докторантът е изпълнил плана за обучението си и представя дисертационен труд за защита пред научно жури.

Представеният дисертационен труд несъмнено привлича вниманието с отношението към особено злободневен въпрос – бъдещето на Афганистан след изтеглянето на международните сили за сигурност и помощ на страната. Ключов момент е изтеглянето на НАТО и трансферът на отговорността за развитието на Афганистан върху неговото правителството. Актуалността на темата на дисертационния труд се обуславя от факта, че стабилизирането на страната и възстановяването на администрацията е от особена важност за бъдещето на страната и за оценката, която историята има да дава за т. нар. хуманитарни интервенции. ООН, НАТО и Европейският съюз са сериозно ангажирани в този процес. По тази линия и България е активен участник в тези процеси. Резултатите от предприетите инициативи са важен тест за възможностите и способностите на тези организации. Не по-малко важни са и ефектите за националната политика от българския принос за стабилизацията на страната.

Ключова роля за изхода от усилията има да играе трансформацията на изпълнителната администрация на Афганистан като фактор, който се очаква да осигури приемливо ниво на ефикасно, съвременно ръководство и да упражнява ефективен контрол върху дейността на държавните институции, отговорни за реализирането на национални програми и политики. Но при липса на ясна визия за изискванията, представяни към изгражданата съвременна, демократична администрация и за хода на трансформацията на изпълнителната администрация на Афганистан резултатите биха били катастрофални за страната и биха били провал на международните организации, за ООН, Европейски съюз и НАТО. Всичко това аргументира основателния избор на докторанта да изследва и оценява алтернативите за трансформация на изпълнителната администрация на Афганистан.

Авторът умело е структурирал своето изложение в три глави. В първата представя особеностите на афганистанската администрация, във втората очертава възможни пътища за нейното трансформиране, а в третата разсъждава върху възможностите за осъществяване на различните алтернативи (най-вече върху политическите аспекти).

Заслужава да бъде отбелязан и приносът на катедра „Администрация и управление” на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър” че е предприето дисертационно изследване на проблем от сериозно международно значение. Изследването започва с извеждане на характеристиките и дефиниране на основните проблеми, които стоят за разрешаване пред администрацията на изпълнителната власт на страната. Следва исторически преглед на развитието на администрацията на страната. Анализирани са уникалната етническа среда, в която се развива страната. Обръща се специално внимание на етническите, социалните, икономическите, религиозните и историческите наследени проблеми. Станчо Димитров определя Афганистан не като

национална държава, а като смес от различни общества и етноси, в които най-значима ценност е семейството, с неговите патриархални нрави, а фамилените взаимоотношения прерастват и се развиват в политически отношения на местно ниво. В условията на племенни връзки, чрез които се търсят гаранции за сигурност и обезпечаване на обществени услуги това е основополагащо при подхождане към проблемите по изграждането на администрация на изпълнителната власт в Афганистан.

Бих предложил по-различна редакция на формулираната от докторанта основна теза. Вместо „несигурността и дестабилизацията на икономиката на страната могат да бъдат преодоленни чрез адекватна трансформация на администрацията, съобразена с базовата политическа промяна в страната” да бъде: „Несигурността в Афганистан и нестабилността на неговата икономика могат да бъдат преодоленни наред с адекватни политически решения и чрез изграждане на модерна, но съобразена с реалностите администрация.” Както авторът сам констатира „копирането на наложени от вън модели на администрацията на изпълнителната власт не са добре разбирани и безрезервно приемани от населението”. Той има основание да твърди, че „вътрешните процеси на административното укрепване ще бъдат безрезултатни без намесата на международната общност. За да е ефективна тази намеса и да продължи и ускори възстановяването и стабилизирането на държавността и администрацията е нужно международната общност, включително и НАТО, да се съобрази със специфичните за Афганистан и региона характеристики.

За нуждите на своята дисертация докторантът Станчо Димитров детайлно разглежда структурата и правомощията на администрацията на Афганистан. Въпреки, че народното събрание не е орган на изпълнителната власт е разгледана и неговата структура и правомощия с цел да се изясни влиянието, което има върху дейността на президента и как

Президентът като най-висш представител на изпълнителната власт може да упражнява влияние върху дейността на парламента.

Във втората глава са въведени критериите за съвременна администрация и рамка за оценка на политика. Струва ми се, че тук е подходящото място да се очертаят проблемите пред ООН, Европейски съюз и НАТО по разработване на единна политика за помощ на страни в ситуация сходна на тази, в каквата се намира Афганистан.

Подобаващо е отделено голямо внимание на опита на други страни в трансформация на администрацията на изпълнителната власт. Изведени са три ключови области, върху които е фокусирано в хода на политическите и административни реформи в Ирак, Косово и Индия. При представянето на моделите за трансформация на административните системи в тези страни могло е да бъдат спестени подробности за конкретната обстановка в тях. Макар че тези изложения имат отношение към темата на дисертацията, тяхното ограничаване би разтоварило големия обем на дисертацията.

Разгледани са алтернативите и участниците в трансформацията на изпълнителната власт. Проведено е сравняване на политиките на трансформация. Похвално е да се отбележи включването на представители на различни афганистански университети и на комисията за държавни служители в проучванията и анкетите. Това несъмнено повишава значението на дисертационния труд.

В края на трета глава, след разглеждане на различни варианти, е направен изводът, че като предпочитана алтернатива, която синтезира най-очакваните ефекти и разходите за изграждане на нова административна система е тази за Независимия директорат. Тя би могла да бъде допълнена с традиционни практики, с цел по-доброто ѝ приемане и разбиране от местното население.

Третата глава от дисертацията започва с представяне на резултатите от проведеното казусно изследване, беседи и анкети. Положени са специални усилия за разработването на анкети и провеждането им със специалисти от Афганистан и експерти от други страни. Представени са резонни изводи и препоръки.

На базата на резултатите от бенчмаркинг-анализ са дефинирани принципи на препоръчителна политика за трансформация на администрацията на изпълнителната власт.

Намирам за сериозен принос на докторанта установяване на характеристиките на изпълнителната администрация на Афганистан, по анализиране и оценка на алтернативите и пътищата за нейната трансформация.

Не може да не получи признание амбицията за формулиране на принципи за трансформация на изпълнителната администрация на страна, която преживява различни катаклизми през последните 30 години.

Силни страни на работата са:

- Фокусиране върху конкретни измерения на актуален международен проблем.
- Ясно дефиниране на обекта и предмета на изследване.
- Аргументирано представяне на проблема и защита на изследователската теза.
- Обоснован подход за оценка и избор на приемлива алтернатива за административна трансформация.
- Достигане на приноси изводи за процеса на трансформация на изпълнителната власт.
- Освен широко достъпни източници, докторантът е използвал и библиотеката на щаба на международните сили за сигурност и помощ на Афганистан и полеви анализи.

- Високо оценявам формулираните в края на всяка глава изводи, които улесняват използването на дисертацията при нейния голям обем.

Препоръки за преодоляване на недостатъци на труда:

- Да се предвидят различните възможности за развитие на процесите в Афганистан след изтеглянето (евентуално) на чуждите военни сили.
- Отчитайки придаваното особено значение на процесите в Азия в стратегията на НАТО, би ли било възможно взаимодействие между НАТО, в частност САЩ, и евентуално доминирано от талибаните правителство.
- Фокусиране на изследването по отношение на доминацията на ролята на етническа група „Пашун” и изясняване на интересите и позициите на съседните страни на Афганистан (Русия, Пакистан, Китай, Иран, Узбекистан, Казахстан, Таджикистан) за трансформационната политика.
- Да се даде оценка (при възможност привеждане на допълнителна информация) за разходите на международната общност и страната за административната трансформация.
- Добре би било всички фигури в изложението да бъдат дадени на български език и да бъде посочен източникът на заимстваните. Тогава те биха или възприемани като надеждни за използване и от други изследователи.

Независимо от направените бележки, считам, че **пред научното жури е представено изследване, което има достойнствата на задълбочен дисертационен труд. В него е проявен изследователски нюх към значими за международната общност проблеми, доказани са знания и способности за осъществяване на дисертационно изследване. Мобилизирани са голям брой източници, които са коректно**

използвани и с обобщението им докторантът прави свои приноси за изучаване на избрания обект. И може би най-важното - докторантът Станчо Димитров доказва, че в България има готови специалисти, които биха могли успешно да се включат в решаването на толкова сложен международен въпрос като афганистанския и то в контекста на ангажиментите и интересите на нашата страна. Това ми дава основание да предложа и на останалите членове на научното жури да подкрепят аспирациите на Станчо Димитров и да гласуват да му бъде присъдена на образователната и научна степен „доктор” по специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство.

Рецензент:

/ Проф.д-р Динко Динков/